Խ. Ս. Հ. Մ-ի ՀՈՂԺՈՂԿՈՄԱՏ

ՀՐԱՀԱՆԳ

1937 Թ. ՇԱՓԱՐԻ ՀԱԿՆԴԵՂԻ ԲԵՐՔԸ ՀԱՆԵԼՈՒ, ՏԵՂԱՓՈԽԵԼՈՒ ՅԵՎ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

(Թարգմանություն ռուսերենից)

ՀՐԱՏԱՐԱԿ· ԳՐՈՒՉՍԱԽԿՈՄԲԻՆԱՏԻ ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅԱՆ

ԷՋԵՐԻՆԱԿԱՆ

1937 Թ.

ԳԼԱՎԼԻՏԻ ԼԻԱԶՈՐ № 1172
ՊԱՏՎԵՐ № 2216
ՏԻՐԱԺ 1000

ՏԵՂԱՐԴԻ ՏՊԱՐԱՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՆՔ

Խ. Ս. Հ. Մ.-ի
ՍՆՆԴԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ
ԺՈՂԿՈՄ Ա. ՄԻԿՈՅԱՆ

ԽՍՀՄ ի Հողժող-
կոմ Մ. ՉԵՐՆՈՎ

633.63:631.55

ՍՏՈՒԳՎԱԾ Է 1961 Թ.

ՀՐԱՀԱՆԳ

1937 Թ. ՇԱՔԱՐԻ ՃԱԿՆԴԵՂԻ ԲԵՐՔԸ ՀԱՆԵԼՈՒ, ՏԵՂԱՓՈԽԵԼՈՒ ՅԵՎ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Խ. Ս. Հ. Մ.-ի Հողժողկոմն ու Սննդարդյունաբերության ժողկոմը կոլտնտեսություններին, շաքարի գործարաններին, ՄՏԿ-ներին յեվ Շրջհողբաժիններին առաջարկում են շաքարի ճակնդեղը հանելու, տեղափոխելու յեվ շաքարի գործարանների մթերման կայաններում ընդունելու ժամանակ ղեկավարվել ներքոհիշված ցուցմունքներով.

I. ՃԱԿՆԴԵՂՆ ՀԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

1) Շաքարի գործարանների դիրեկտորները ՄՏԿ-ի դիրեկտորների հետ միասին ճակնդեղը հողից հանելն ոչնչելուց առաջ կոլտնտեսություններին կցում են ճակնդեղի մթերման կայաններին և հատկացն 1937թ. ճակնդեղի բերքը հանելու և տեղափոխելու մասին «Ա.Ս.Հ.Մ.»-ի — Ժ.Կ.Ա.-ի 1937 թ. հուլիսի 20-ի վորոշման 7-րդ կետի, կոլտնտեսությունների նախագահների հետ վորոշում են մթերակայանների և ճակնդեղի դաշտերի մեջ ընկած հեռավորությունները, կոլտնտեսություններին ճակնդեղը փոխադրելու լրացուցիչ վճարի չափը վորոշելու համար և ներկայացնում են ի հաստատություն շրջանային գործադիր կոմիտեներին։ Շրջգործկոմի հաստատած յուրաքանչյուր կոլտնտեսության հեռավորությունը պարտադիր է կոլտնտեսության, շաքարի գործարանի և ՄՏԿ-ի համար կոլտնտեսությունների բերած ճակնդեղի լրացուցիչ վճարի հաշվարկումները կատարելու և ՄՏԿ-ների միջոցից ճակնդեղը տեղափոխելու մեքենաների փոխադրավարձը վճարելու ժամանակ։

2) Երկհոդբաժնի վարիչը ՄՏԿ-ի և շաքարի գործարանի գյուղատնտեսների և համապատասխան կոլտնտեսության նախագահի հետ միասին պարտավոր են սույն թվի սեպտեմբերի 1-ից վոչ ուշ վորոշել տվյալ կոլտնտեսության ճակնդեղը հողից հանելու և տեղափոխելու վերջնական ուրացույցային պլանը (գրաֆիկան) համաձայն ԽՍՀՄ-ի ԺԿԽ-ի ս. թ. հուլիսի 20-ի վորոշման սահմանված ժամկետների, խակ գործարաններին կցված, սեպտեմբերի 10-ից վաղ բերքահավաքն սկսող կոլտնտեսությունների համար-համաձայն գործարանները գործի դնելու ԽՍՀՄ-ի Սննդամթերքաբերության Ժողկոմի սահմանած ժամկետների։

Կոլտնտեսության նախագահը, շրջգործկոմի հաստատած ուրացույցային պլանի համաձայն սահմանում և յուրաքանչյուր բրիգադի ճակնդեղն հանելու և տեղափոխելու աշխատանքային պլանը, հաշվի առնելով առանձին դաշտերի ճակնդեղի հասունությունը ճակնդեղն հանելու և տեղափոխելու հերթականությունը վորոշելու տեսանկյունով։ Կոլտնտեսության հաստատած ճակնդեղը հա

նելու և տեղափոխելու աշխատանքային պլանը վերաձևակել բրիգադաներում և ողակներում և բացատրել կոլտնտեսականներին, կոլտնտեսությանը պարզև հավելում տալու, ողակի անդամներին ճակնդեղն հանձնելու պլանը գերակատարելու համար պարգևատրելու թյանչափը և կարգը, ինչպես նաև ճակնդեղը հանձնելու համար լրացուցիչ վոխադրավարձ ստանալու կարգի մասին։

3) Առաջարկել կոլտնտեսությունների նախագահներին նախազգուշացնել բոլոր բրիգադիրներին և ողակավարներին այն մասին, վոր ճակնդեղի արմատները իրենց ստոլբիրյաններում պետք է հանվեն առանձին և մթերման կայանին հանձնեն թփերով։

4) Ճակնդեղը հողից հանելիս հետևել վորպեսզի այդպիսին կատարվի խնամքով, թույլ չտալ վոր արմատները վնասվեն, ճակնդեղահանով բարձրացրած ճակնդեղը հողից հանել ճակնդեղահանի հետևից և դարսել կույտ անել թփերը դեպի դուրս։ Ճակնդեղահանի չբարձրացրած քաց թողած արմատները հանել ձեռքի բրիչներով։

5) Արմատները հողից մաքրել թափա-

ճարելով և փայտե դանակով կամ մետաղե դանակի բութ կողմով։ Արգելվում է արմատը՝ հողից մաքրել դանակի սուր բերանով արմատներն իրար խփելով, ինչպես նաև ճակնդեղը կտրելու և մաքրելու համար մանգաղ գործածելը։ Հանած ամբողջ ճակնդեղը մաքրել նույն օրը թույլ կտրող գործիքով դանակներով բացառապես կոնաձև։ Գաչերը ու կողքի շյուղերը կտրել մեկ սանտիմետր հաստությամբ։ Խոնավ փչակները մաքրել մինչև սպիտակ մարմնին հասնելը (չոր փչակները թողնել առանց մաքրելու)։

6) Ճակնդեղը մաքրելու ժամանակ տեսակավորել յերկու կարգի. յուրաքանչյուր կարգը դարսել առանձին կույտերով։

ա. Մի կույտի մեջ դարսել բոլոր առողջ, չվնասված, 100 գրամից ավելի քաշ ունեցող, ինչպես նաև չոր փչակներով արմատները։

բ. Յերկրորդ կույտի մեջ դարսել մինչև սպիտակ մարմինը մաքրած խոնավ բաց փչակներով, հանելու և մաքրելու ժամանակ վնասված պոչերը կտրված, մկների կրծոտած, թառամած, ինչպես նաև 100 գրամից պակաս քաշ ունեցող ճակնդեղի արմատնե-

ը։ Ճակնդեղի այս կույտի վրա պետք հատուկ նշան և տեղափոխել մթերման կայաններն առողջ ճակնդեղներից առանձին։

7) Ճակնդեղը հողից հանելու, տեղափոխելու և մաքրելու ժամանակ արգելվում է մի ողակի ճակնդեղը խառնել ուրիշ ողակի ճակնդեղին։ Ճակնդեղահանի հետևից հողից ճակնդեղը ժամանակին հանելու և մաքրելու համար բանվորական ուժը անբավարար լինելու դեպքում բրիգադիրն ու կոլտնտեսության նախագահը պարտավոր են ոգնություն կազմակերպել այդ ողակին, ինչպես այլ աշխատանքներով զբաղվող կոլտնտեսականների։

8) Կոլտնտեսությունների նախագահները պարտավոր են յուրաքանչյուր ողակին տալ չափամաններ, վորպեսզի բոլոր ողակները ել կարողանան հաշվել իրենց դաշտերի ճակնդեղի բերքը։

9) Մաքրած ճակնդեղը մինչև չափամանները չափելը պետք է անպայման ծածկել մաքերով կամ կոպիտ քաթաններով։ Չափելուց հետո ճակնդեղը դարսել կանոնավոր կոնաձև կույտերով և ծածկել։ Կույտերի

բարձրությունը լինելու յե առնվազը 80-90 սանտիմետր։ Կուլտերը դարսելու տեղերը նախապես պետք է հարթել ու մաքրել մոլախոտերից, թփերից։ Կուլտերը տեղավորել ուղիղ գծով ու պուպահեռ շարքերով.

10) Կուլտերում դարսած ճակնդեղն արևի տաքացնելուց և թոշնելուց, իսկ ավելի ուշ ցրտերից պաշտպանելու համար պետք է տնմիջապես ծածկել։ Վոչ մի դեպքում թույլ չտալ կուլտերն առանց ծածկելու թողնել։ Դաշտի կուլտերը, ճակնդեղն հանելու առաջին շրջանում ծածկում են հավացած խոնավ հողով։ Երբ հողի յերեսի շերտը շատ է տաքացել ու չորացել, ինչպես նաև յեթե փոշիացել է—կուլտերը ծածկում են հեռեվյալ կերպով. հողի յերեսի շերտը ժամանակավորապես մի կողմ են գցում և կուլտը ծածկում են ներքևի, ավելի քիչ տաքացած և ավելի խոնավ հողի շերտով։ Իսկ մի կողմ գցած հողը լցնում են ծածկած առաջին հողի շերտի վրա. վորպեսզի այդ շփում չունենա արմատների հետ։ Կուլտի գագաթին բաց թողնել առանց ծածկելու 15 սանտիմետր տրամագծով ողանցք։ Այս ողանցքը

ծածկել միայն թփերով։ Ծածկի հողի շերտի հաստությունը լինելու է առնվազն 10—15 սանտիմետր։

11) Աշնան ցրտերն սկսվելուց առաջ ճակնդեղը թեթևակի ցրտահար լինելուց խուսափելու համար կույտերը ծածկել թփերով. ու հողով. նախ ամբողջ կույտը ծածկել 3—4սանտիմետր հաստությամբ թփերի շերտով և վերևից էլ ծածկել 10—15 սանտիմետր հաստությամբ հողի շերտով։ Ողանցքը ծածկել թփերով և դրան 4—5 սանտիմետր հաստությամբ հողի շերտով։

Վրացական ԽՍՀ-ի, Կիրգիզական, Ղազախական ԽՍՀ-ի, Ազով-Սևծովյան յերկրամասի ճակնդեղացան շրջաններում ճակնդեղի կույտերը բոլոր դեպքերում ծածկում են միայն հողով։

12) Ցերկոսպորիայի դեմ պայքարելու նպատակով անասունների կերի և սիլոսացման համար անպետք բոլոր թփերն անպայման պետք է հավաքել ու թաղել հողի մեջ առնվազն կես մետր խորությամբ։

2. ՃԱԿՆԴԵՂԸ ՏԵՂԱՓՈԽԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

13. Կոլտնտեսություններին նախագահները պետք է ստուգեն և սեպտեմբերի 1-ին ավարտեն դաշտային ճանապարհների նորոգումն, իսկ շաքարի գործարանների դիրեկտորները պետք է ստուգեն և նույն ժամկետին ավարտեն դեպի գործարան տանող ճանապարհների նորոգումն և սալահատակումը, նաև վթերման կայաններում դեպի կշեռքները և շաքարի գործարաններում ճակնդեղի ժամի փոսերը տանող ճանապարհները։

14) Կոլտնտեսություններն ու ՄՏԿ-ները պարտավոր են ճակնդեղը վթերման կայանները տեղափոխել խստիվ հաստատված կոլտնտեսությունների համար շրջգործկոմների կողմից հաստատած ուրացուցային պլանի հետ։

15) Ճակնդեղը տեղափոխելու համար յուրաքանչյուր բրիգադայում առանձնացնել տեղափոխողների ժշտական խումբ, վորոնց կցել վորոշ ողակներին։ Տեղափոխողները

պարտավոր են տեղափոխել իրենց կցած ողակի հողատարածքի ճակնդեղը, չխառնելով մի ողակի ճակնդեղը մի ուրիշ ողակի ճակնդեղի հետ։ Դաշտավարական բրիգադների բրիգադիրների և տեղափոխողների վրա դնել ճակնդեղն անվնաս պահելու և յուրաքանչյուր ողակի առանձին ճակնդեղի ճիշտ հաշիվները տանելու պատասխանատվությունը։

16) Բունկերների ու ավտոմեքենաների վրա ճակնդեղը բեռնելու և դրանց վրայից շաքարի գործարանների կայաններում բեռնաթափելու համար կոլտնտեսության վարչությունը տալիս է մշտական կոլտնտեսականներ, որոնցից մի մասը մնում է ճակնդեղի դաշտերում, իսկ մյուս մասը՝ ճակնդեղի մթերման կայաններում։ Ճակնդեղն ավտոմեքենաներով կրելու դեպքում արգելել շոֆերներին ավտոմեքենայի վրա, մթերման կայանում ճակնդեղը բեռնաթափելու համար կոլտնտեսականներ վերցնելը։ Ավտոմեքենաների վրա կարող է լինել միայն մի կոլտնտեսական-կոլտնտեսության վարչության կողմից ճակնդեղն հանձնելու լիազորը։

17) Կույտերը բաց անել միայն ճակընդեղը սայլերի կամ ավտոմեքենաների վրա բեռնելուց առաջ։ Մեքենաների վրա բունկերների ոգնությամբ բեռնելու ժամանակ վերջինների մեջ լցնել մեքենաների մեջ բեռնելուց 3—4 ժամից վոչ վաղ։

Ճակնդեղով լցված բունկերներն անպայման ծածկել կոպիտ քաթանով կամ մաթերով, վորպեսզի ճակնդեղը չթոշնի։

18) Ճակնդեղը սայլերի և ավտոմեքենաների վրա բեռնելու ժամանակ արգելել սըրածայր յեղաններից ոգտվելը, գործածել միայն բութ ծայր ունեցող ճակնդեղի յեղաններ, ըստ վորում ճակնդեղը վիրավորելուց խուսափելու համար թույլ չտալ, վոր յեղանով խփեն ճակնդեղին։

19) Ճակնդեղը բեռնասայլերով տեղափոխելու ժամանակ, ճանապարհին արմատները թափելուց խուսափելու համար սայլերի վրա դնել .ամուր արկղներ կամ հյուսված զամբյուղներ, իսկ վորպեսզի ձիերը չկրծոտեն արմատները, սայլերի հետևին դնել բարձր վահաններ։

20) Ճակնդեղը բունկերների ժոտ և սը-

թերման կոյանները տեղափոխելու ժամա-
նակ, ինչպես սայլերը, նույնպես և ավտո-
մեքենաները ծածկել կոպիտ քաթաններով
պարկերով կամ մաթերով։ Արգելվում է ճա-
կնդեղը ծածկել թփերով ու ծղնոտով.

21) 6-րդ կետի «ա» հոդվածով ցույց տը-
ված կույտերում դարսած ճակնդեղը տեղափո-
խում են անպայման առանձին նույն հրա-
հանգի 6-րդ. կետի «բ» հոդվածի մեջ հիշ-
ված առանձնացրած ճակնդեղից։ Սայլապա-
նրին և շոֆերին իրավունք է տրվում չընդու-
նել բեռնելու համար այն ճակնդեղը, որը
չի տեսակավորվել նույն հրահանգի 6-րդ
կետի համաձայն, կամ յեթե տեսակավոր-
ված է, բայց բրիգադիրի կամ օղակի կող-
մից առաջարկվում են բեռնել խառնած դը-
րությամբ։

3. ՃԱԿՆԴԵՂԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼԸ

22) Այն դեպքում յերբ կոլտնտեսությու-
նը ճակնդեղի մթերման կայան բերել է վոչ
կոնդիցիոն ճակնդեղ խոշորի հետ մանր (մին-
չև 100 գրամանոց), առողջի հետ վիրավոր-
ված, չմաքրած խոնավ փչակներով, պոչերն
անկանոն կտրատած, թփերն անկանոն մաք-

րած, առողջի հետ թաղված, 2 տակառից ավել հողի խառնուրդի դեպքում շաքարի գործարանը չի ընդունում ճակնդեղը, կոլտնտեսության տեղ և տրամադրում ճակնդեղը մաքրելու և տեսակավորելու համար, իսկ կոլտնտեսությունը պարտավոր է համաձայն կոնտրակտացիոն պայմանագրի 11-րդ կետի, ճակնդեղը մթերման կայանը հասցնելու որը տեսակավորել ճակնդեղն այնպես, ինչպես ցույց է տրված սույն հրահանգի 6-րդ կետում:

Շաքարի գործարանը պարտավոր է ընդունել վերատեսակավորված և կոնդիցիոն դրության բերած ճակնդեղը: Յեթե յերկու որվա ընթացքում կոլտնտեսությունը բերած ճակնդեղը չի դարձնում կոնդիցիոն, շաքարի գործարանը ինքն է իր ուժերով տեսակավորում և բերում կոնդիցիոն դրության ի հաշիվ կոլտնտեսության:

23) Ճակնդեղի մթերման կայանին առողջ ճակնդեղի փոխարեն քիչ ցրտահար կամ նեխված, ցրտահար յեղած ու հալված ճակնդեղ տալու դեպքում, կոլտնտեսությունը պարտավոր է այդպիսի ճակնդեղները տեսակա-

փորել իր միջոցներով, վորի համար ցրտա-հար ճակնդեղներն առանձնացնել առողջ-ներից, կտրատել նեխված մասը մինչև սպիտակ մարմնին հասնելը, տեղափոխել ու բաժանել առողջներն ապրանքավորներից և առանձին հանձնել գործարանին, իսկ գոր-ծարանը պարտավոր է ընդունել այդ մթերք-ները մաքրելուց և տեղափոխելուց հետո։

Ջոկած ցրտահար ու նեխված, ցրտահար ու հալված ճակնդեղները ընդունելիս ստա-ցականի վրա նշել «խոտան»։ Շաքարի գոր-ծարանի կողմից դիրեկտորներին և ՄՏԿ-ի գյուղատնտեսներին, ճակնդեղի կոլտնտեսու-թյունների նախագահներին և բրիգադիրնե-րին անհատական պարգևատրման չափը վորոշելու ժամանակ «խոտան» նշված ընդուն-ված ճակնդեղը հաշվի մեջ չեն առնվում։

24) ՄՏԿ-ի գյուղատնտեսները պարտա-վոր են հրահանգել կոլտնտեսականներին ճակնդեղը հողից հանելուց առաջ և հանելու ժամանակ ճակնդեղը մաքրելու և տեղա-փոխելու կարգի մասին։

Բայց այդ, կոլտնտեսությունների նա-խագահները, բրիգադիրները և ՄՏԿ-ի գյու-

ղ ատնտեսները ճակնդեղի հանձման առաջին որերը պետք է անձամբ նեբկա գտնվեն մբթերման կայաններում, վորպեսզի տեղում ստուգեն ճակնդեղի տեղափոխման և ընդունելու կազմակերպման ճշտությունը և դրանով սովորեցնեն կոլտնտեսականներին ճակնդեղի մաքրելը, տեսակավորելը բեռնելն ու գործարան տեղափոխելը։

25) Գործարաններից մինչև 25 կիլոմետր հեռավորության վրա գտնվող դաշտերից ճակնդեղը ավտոմեքենայով տեղափոխելու դեպքում ՄՏԿ-ն և կոլտնտեսությունները պարտավոր են առանց մթերման կայան տանելու հանձնել ուղղակի շաքարի գործարանին։

26) Շաքարի գործարանները և յերկաթուղային խոշոր կետերին կից բոլոր մթերման կայաններում, որտեղ ընդունում են 300 հազար ցենտներից վոչ պակաս ճակնդեղ, շաքարի գործարանների դիրեկտորները պարտավոր են կազմակերպել թեյարաններ, ճակնդեղ բերող սայլապաններին ու շոֆերներին քաղցր թեյ բաց թողնելու համար։

27) Շաքարի ճակնդեղը հափշտակումներից ու կորուստներից պաշտպանելու համար կոլտնտեսականների նախաձեռնները պարտավոր են՝

ա. Կազմակերպել ճակնդեղի դաշտերի ամբողջօրյա 24 ժամյա պահակություն և նախազգուշացնել ամեն մի սայլապանի իր անձնական պատասխանատվությամբ մթերման կայանը տարած ճակնդեղի ամբողջականության համար։

բ. Թույլ չտալ անասուններին ճակնդեղի դաշտերում արածելը մինչև ճակնդեղի տեղափոխման ավարտելը և ճակնդեղը հողից հանելն ավարտելուց հետո կոլտնտեսության նախագահի կողմից դաշտի ընդունելը։

28) Ճակնդեղից ազատված, հողամասերն օղակներից բրիգադները պետք է ընդունեն ամեն օր։ Ճակնդեղի հողից հանելն ու տեղափոխելն ավարտելուց հետո կոլտնտեսությունների նախագահները պետք է վերջնական ստուգում կատարեն արմատները հողից հանելու և կույտերից ու բունկերներից հավաքելու խնամքով ու ճիշտ կատարած լինելը։

Եթե ստուգման ժամանակ գտնեն, որ դաշտում մնացել են չհանված կամ չհավաքած ճակնդեղի արմատներ, օղակը պարտավոր է կրկին անգամ փորել, ու հանել և միայն յերկրորդ անգամ ստուգելուց և դաշտում չհանված ու չհավաքած արմատներ չլինելու դեպքում միայն ընդունել դաշտը։

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.
FL0038360

[034]
451
A I/3756
Пров. 1940 г.
Пров